

Beantwoording van de Kamervragen n.a.v. Rapportage MOB 2008 (2009D50896)

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de rapportage maatschappelijk overleg betalingsverkeer (MOB).

Wanneer verwacht de regering dat de richtlijn Sepa naar de Kamer kan worden gezonden?

De leden van de CDA-fractie vragen naar de regelgeving rondom SEPA. SEPA is een initiatief van de sector om een stap te doen in harmonisatie van de Europese betaalmarkt. Het betreft dus niet zozeer regelgeving als wel praktijkafspraken. Wel is het zo dat de richtlijn betaaldiensten, die per 1 november jongstleden in werking is getreden, complementair is met dit initiatief van de sector. De richtlijn betaaldiensten brengt immers meer harmonisatie van de regelgeving die betrekking heeft op betalingsverkeer. Bovendien kunnen vergunninghouders voortaan in alle lidstaten actief zijn, als zij een licentie hebben gekregen in één van de lidstaten (het zogenoemde Europese paspoort). De richtlijn betaaldiensten is in Nederland gedeeltelijk geïmplementeerd in de Wet op het financieel toezicht en bijbehorende lagere regelgeving en in het Burgerlijk Wetboek.

Kan de regering aangeven wat de impact is van de kredietcrisis op het MOB?

De kredietcrisis heeft niet of nauwelijks invloed op het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer. Het MOB, waar alle betrokken partijen (consumenten, bedrijven en banken) vertegenwoordigd zijn, blijft een essentiële rol vervullen in de bevordering van de maatschappelijke efficiëntie van het Nederlandse betalingsverkeer.

De overgang naar Sepa kost tijd. De overgang in Nederland loopt echter achter op die van andere landen? Kan de regering aangeven waardoor dit komt? Waarom verloopt die migratie relatief zo langzaam?

Vanaf de start op 28 januari 2008 is het mogelijk om via een Europese overschrijving (SEPA Credit Transfer – SCT) van en naar een Nederlandse bankrekening te betalen. De richtlijn betaaldiensten is per 1 november 2009 geïmplementeerd en biedt het wettelijke kader dat aansluit bij SEPA.

Daarnaast is de verordening 2560/2001 herzien en zijn daarin ook specifieke voorwaarden voor de Europese incasso opgenomen. Deze aangepaste verordening (924/2009) waarborgt de consistentie met de SEPA doelstellingen en breidt de gelijke behandeling uit naar Europese incasso's (SEPA Direct Debit – SDD). De verplichting die verordening 924/2009 oplegt is dat banken die een nationale incasso (Direct Debit) kunnen verwerken ook uiterlijk 31 oktober 2010 de SEPA Direct Debit moeten kunnen verwerken. De Nederlandse banken hebben aangegeven vanaf 1 juli 2010 klaar te zijn voor het verwerken van deze SDD transacties. De migratie naar SEPA is vooral een marktgedreven proces, waarover de betrokken marktpartijen overleggen in de onder het MOB vallende Afstemgroep SEPA Nederland (ASN). Wel kunnen sommige onzekerheden met hulp van de overheidsinstanties worden weggenomen. De overheid vervult hier dan ook een voortrekkersrol door voorop te lopen bij de migratie van SEPA. Hiervoor is in juni 2008 het SEPA Platform voor de Publieke Sector (SPPS) opgericht. Doel van het SPPS is tweeledig: ten eerste het uitwisselen van kennis over SEPA en ten tweede het bevorderen van SEPA-compliance binnen de gehele publieke sector. Inmiddels is voor het uitgaande betalingsverkeer het ministerie van Verkeer & Waterstaat geheel SEPA-compliant en de ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en Economische Zaken gedeeltelijk. In het eerste kwartaal van 2010 zullen de ministeries van VROM en Financiën (uitgezonderd de Belastingdienst) geheel over zijn en verwacht wordt dat de meeste departementen over zullen zijn in de eerste helft 2010. Ook zal de Sociale Verzekeringsbank (SVB) zijn binnenlandse betalingsverkeer vanaf eind dit jaar via SEPA verrichten.

Uit tabel 2 blijkt dat de zakelijke tarieven voor overboekingen tussen ABN AMRO en Fortis nogal verschillen, namelijk respectievelijk EURO,065 en EUR 0,09. Fortis ligt hierbij ruim boven het niveau van ING en RABO bank. Welke verklaring heeft de regering voor deze verschillen tussen ABN AMRO en Fortis?

Het is aan de dienstverlenende bank zelf om de voorwaarden te bepalen voor zijn producten.

Verder kunnen over specifieke financiële instellingen geen uitspraken worden gedaan.

Incasso is in Nederland een van de populairste betaalmiddelen. In 2008 werd er geïncasseerd voor een bedrag van meer dan EUR 300 miljard, op basis van ruim 1,2 miljard transacties. In de rapportage wordt gesteld dat er voor de overgang naar de Europese incasso geen nieuwe machtigingen hoeven te worden afgegeven. Wel moeten bestaande incassocontracten enigszins worden aangepast. Op welke wijze verwacht de regering aanpassingen?

Zowel de leden van de CDA-fractie als de leden van de VVD-fractie vragen in hoeverre de regering aanpassingen verwacht in incassocontracten en waaruit deze aanpassingen dan bestaan als gevolg van de invoering van de Europese incasso.

De bestaande, reeds eerder afgegeven Nederlandse doorlopende machtigingen voor de gewone incasso blijven gewoon geldig. Als een Nederlandse incassant overgaat op het incasseren via de Europese incasso, hoeft de klant dus geen nieuwe machtiging te tekenen. Net als voor de huidige Nederlandse Incasso, dient de incassant ook voor de Europese incasso een Europees incassocontract af te sluiten. Hiermee verklaart hij zich te houden aan de spelregels zoals die voor de Europese Incasso zijn vastgesteld. Wijzigingen betreffen onder andere het gebruik van IBAN en BIC bij, het meesturen van machtigingsinformatie met en het eerder aanleveren van Europese incassotransacties alsmede de voorwaarden, die gelden voor machtigingsformulieren. De incasso wordt ook, in veel beperktere mate, gebruikt voor betalingsverkeer tussen bedrijven. Doordat de voorwaarden van de zakelijke Europese incasso op onderdelen anders zijn, zullen daarvoor nieuwe overeenkomsten met nieuwe mandaten moeten worden overeengekomen.

In de rapportage van het MOB wordt aangegeven dat pinbetalingen steeds goedkoper worden ten opzichte van contante betalingen. Er wordt zelfs voor gepleit om contante betalingen verder terug te dringen ten gunste van pinbetalingen. Op welke wijze wordt dit actief gestimuleerd? Wat vindt de regering daarvan?

Currence heeft een landelijke mediacampagne opgezet onder de noemer "Klein bedrag? PINnen mag!", waarbij winkeliers consumenten actief stimuleren om te pinnen door ondermeer de prijskaartjes voor lage pinbedragen weg te halen. De banken en de gezamenlijke toonbankinstellingen werken samen in de Stichting Bevorderen Efficiënt Betalen (SBEB). Deze Stichting stimuleert een efficiënt en veilig betalingsverkeer voor ondernemers en consumenten en heeft speciale pinpakketten ontwikkeld om het voor MKB'ers aantrekkelijker te maken om pinbetalingen te accepteren.

De banken hebben over een periode van 4 jaar een bedrag van EUR 24 miljoen ter beschikking gesteld voor projecten om pinnen verder te stimuleren. Onlangs heeft de Stichting een ambitieus vierjarenplan gelanceerd te downloaden via www.efficientbetalen.nl.

Pinnen wordt steeds goedkoper, terwijl de kosten van contant betalen stijgen. De regering steunt deze initiatieven om efficiënt betalen te stimuleren dan ook van harte.

Het gebruik van de chipknip is met 176 miljoen transacties erg laag. Kan de regering aangeven of dit toch nog steeds wel een aantrekkelijk product is?

Het aantal chipkniptransacties ten opzichte van het aantal pintransacties is laag, maar blijft wel stabiel ten opzichte van vorige jaren. Chipknip is een betaalproduct dat zich met name concentreert op specifieke niches, zoals parkeren, snoep- of frisdrankautomaten en catering.

Het MOB signaleert dat de cybercrime toeneemt en dat dat ook de veiligheid van het betalen via internet bedreigt. Aangegeven wordt dat het bewustzijn hierover is toegenomen. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of er over kwantitatieve gegevens bestaan over de toename van deze gegevens. Hoe kan Cybercrime volgens de regering het beste worden aangepakt?

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of er kwantitatieve gegevens bestaan over de toename van cybercrime. Tevens vragen deze leden zich af hoe cybercrime volgens de regering het beste kan worden aangepakt.

Om cybercrime zoveel mogelijk te voorkomen hebben de ministeries van Justitie, EZ en BZK samen voor 2009 en 2010 een concrete aanpak ontwikkeld voor bewustmaking bij gebruikers en bedrijven en het ontwikkelen van kennis over trends en ontwikkelingen op het gebied van cybercrime. Daarnaast loopt sinds december 2008 de pilot Centraal Meldpunt Identiteitsfraude van de ministeries van BZK en Justitie. Dit meldpunt ondersteunt en adviseert burgers, bedrijven en overheden, als zij te maken hebben met identiteitsfraude (id-fraude) of met een fout in de registratie van persoonsgegevens. Verder is er nog een meldpunt cybercrime. Het

Korps landelijke politiediensten (KLPD) heeft het beheer over deze website en is verantwoordelijk voor het doorsturen van de meldingen naar het juiste loket. Daarnaast werkt het meldpunt nauw samen met andere partners binnen het internetdomein, zoals providers en stichtingen.

Als onderdeel van het overheidsprogramma 'Veiligheid begint bij voorkomen' wordt ook de aanpak van cybercrime beter georganiseerd om te zorgen dat criminelen op internet worden opgespoord en vervolgd. Er worden intelligente tools ontwikkeld die nodig zijn om voor de opsporing te gebruiken. Tot slot kan nog vermeld worden dat op een aantal plaatsen nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan tussen de politie en andere overheden (OPTA, GOVCERT, et cetera), maar ook met particuliere bedrijven (banken, energiebedrijven et cetera).

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de rapportage Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer en feliciteren het MOB met de behaalde Fakkelprijs 2008 van de Chronisch Zieken en Gehandicapten Raad Nederland. Het maatschappelijke belang van een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van het betalingsverkeer is onomstreden en de leden van de PvdA-fractie zijn daarom verheugd dat het MOB bijdraagt aan het behalen van de doelen zoals ze zijn geformuleerd in het initiatiefwetsvoorstel 'Wet toegankelijkheid en bereikbaarheid basisbetaaldiensten' van de heer Crone.

De overgang naar Europese betaalproducten

Een van de onderwerpen die in de rapportage wordt behandeld is SEPA. Zoals genoemd hebben bedrijven tijd nodig om noodzakelijke aanpassingen in hun administraties door te voeren. Wat zijn de gevolgen van de overgang naar SEPA voor de administratieve lasten van bedrijven. Zij er extra kosten verbonden aan deze aanpassingen? Zo ja, wie is er verantwoordelijk voor deze kosten?

Een eenmalige investering is nodig, maar hierna krijgen de bedrijven beschikking over Europese overschrijvingen en incasso's waarmee ze met één enkele rekening kunnen ontvangen van en betalen naar betaalrekeningen in alle SEPA-landen. Op dit moment zitten de bedrijven in een overgangsfase naar SEPA. Bedrijven hebben tijd nodig om de noodzakelijke aanpassingen in hun administraties door te voeren en zullen deze bij voorkeur aanpassen in hun investeringscycli. De overgang zal zo kort als mogelijk en zo lang als nodig zijn. De bedrijfseconomische lasten die hiermee gepaard gaan zijn voor de ondernemers zelf. De banken hebben inmiddels een IBANBIC Service geïntroduceerd waarmee zowel particulieren als bedrijven nationale rekeningnummers kunnen laten omzetten in Europese rekeningnummers.

Het MOB heeft de banken opgeroepen om zo snel mogelijk duidelijkheid te verschaffen over de prijzen van de nieuwe Europese betaalproducten. Het Nederlandse PIN zal worden aangepast aan de Europese standaarden en de minister van Financiën heeft in juni nogmaals aangegeven dat deze alleen moet plaatsvinden indien en op het moment dat daar in een concurrerende omgeving producten tegenover staan die minstens zo efficiënt en goedkoop zijn als de huidige betaalmiddelen. Kunt u garanderen dat de Nederlandse burger er niet op achteruit zal gaan als PIN wordt aangepast aan het Europese betaalsysteem? Wat gebeurt er als de afspraak over de kosten voor een periode van 5 jaar die Detailhandel Nederland en de banken hebben afgesloten zijn afgelopen? Zal de minister van Financiën ingrijpen als blijkt dat de kosten voor het betalingsverkeer gaan stijgen?

De PvdA-fractie vraagt naar de omschakeling van PIN op Europese standaarden. Verder vraagt deze fractie naar de kosten van het betalingsverkeer nu en in de toekomst. Ook vraagt de PvdA-fractie in hoeverre ik het nodig acht om hierin in te grijpen.

Van Currence heb ik begrepen, dat veel licentiehouders van PIN hebben besloten om met de invoering van EMV over te stappen op internationale merken. Dit heeft tot gevolg dat PIN niet meer zal worden aangepast aan de invoering van EMV. Zie hierover ook een artikel in de Financiële Telegraaf van 24 november jongstleden, getiteld "Doek valt voor PIN in 2012".

In Nederland betalen consumenten, in vergelijking met consumenten uit andere lidstaten, momenteel weinig voor hun betaalpakketten. Het valt daarom niet uit te sluiten dat ook in Nederland de kosten voor het betalingsverkeer in de toekomst nog wat zullen stijgen. Positief daarbij is wel dat door de invoering van de richtlijn betaaldiensten, er transparantie is over de kosten van het betalingsverkeer. Deze transparantie over de kosten leidt ertoe dat

consumenten zelf beter kunnen beoordelen welk pakket voor hen het meest geschikt is. Dit, in combinatie met het gegeven dat het steeds eenvoudiger wordt om binnen geheel Europa diensten te verlenen (onder andere door de invoering van een Europees paspoort voor betaalinstellingen), zal de concurrentie bevorderen. Gelet op het vorenstaande zie ik niet direct een reden om in te grijpen op het moment dat de kosten van het betalingsverkeer gaan stijgen. Uiteraard zal ik de ontwikkelingen in de kosten van het betalingsverkeer wel nauwgezet blijven volgen.

Daarnaast is aangegeven dat consumenten moeten wennen aan de nieuwe Europese rekeningnummers die voor sommige landen een maximum van 31 tekens (IBAN) kan tellen. Wat zijn de verwachtingen over de moeilijkheden die consumenten in Europa ondervinden bij het omschakelen naar nieuwe rekeningnummers? Welke hulpmiddelen gaan banken inzetten om de overgang makkelijker te maken? Kan er een evaluatie uitgevoerd worden van de invoering van de nieuwe rekeningnummers en de gevolgen hiervan op de consument?

Helaas worden de rekeningnummers in een (grotere) Europese betaalruimte ook langer. Hoewel hier weinig aan te veranderen is, is de overgang naar IBAN BIC niettemin een zorgpunt in het MOB. Wat betreft het gepercipieerde probleem met de langere rekeningnummers, zou ik willen voorstellen om eerst af te wachten of het probleem zich in de praktijk daadwerkelijk voor gaat doen. Het aantal overschrijvingen waarbij de consument zelf een IBAN en BIC moet invullen is bij de gemiddelde consument zeer beperkt bovendien zal de overgang naar gebruik van IBAN en BIC in het binnenlands verkeer geleidelijk gaan. Ik zal het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer vragen om hierbij de vinger aan de pols te houden en mij op de hoogte te stellen van eventuele problemen.

De banken hebben, om de overgang gemakkelijker te maken, een IBAN BIC service geïntroduceerd waarmee bestaande rekeningnummers kunnen worden omgezet naar IBAN BIC-rekeningnummers. Dit is beschikbaar voor zowel bedrijven als particulieren en is bij 'fair use' gratis.

Er wordt aangegeven dat er een IBAN BIC-service zal worden aangeboden om de huidige rekeningnummers op een gemakkelijke manier te kunnen omzetten in de langere internationale rekeningnummers en om de bijbehorende bankcodes te genereren. In beginsel is bij een 'fair use' deze service gratis. Wat is 'fair use'? Betekent dit dat als consumenten, door bijvoorbeeld onbegrip, vaker gebruik maken van deze service dit geld gaat kosten? Kan gegarandeerd worden dat deze service aan hulpbehoevenden gratis blijft?

De IBAN BIC service is voor de meeste gebruikers gratis. Het 'fair use' principe is daaraan toegevoegd om te voorkomen dat gebruikers structureel miljoenen rekeningnummers blijven omzetten via deze service, in plaats van hun eigen administratie aan te passen. Dat betekent dat consumenten gratis gebruik kunnen maken van deze dienst en dat alleen gebruikers met zeer grote administraties (enkele miljoenen rekeningnummers) beperkte administratiekosten betalen.

Het gebruik van de IBAN BIC service (www.ibanbicservice.nl) is nu nog beperkt. De service zal verder onder de aandacht worden gebracht bij de nadere communicatie over SEPA die in ASN verband uitgewerkt zal worden.

De leden van de PvdA-fractie waarderen in het bijzonder het initiatief van de valideringscheck op de Europese incasso en spreken de hoop uit dat dit zo snel mogelijk wordt ingevoerd.

Met betrekking tot de Overstapservice geeft de rapportage aan dat het technisch en beleidsmatig een complexe zaak is om nummerportabiliteit op Europees niveau te realiseren. De leden van de fractie van de PvdA achten het van groot belang om de consument meer macht te geven door het initiëren van een goede Overstapservice. Welke stappen heeft de regering ondernomen om de Overstapservice op Europees niveau zo volledig mogelijk te realiseren? Overigens blijft de PvdA-fractie van mening dat overstappen met nummerbehoud veruit de voorkeur verdient, ook om marktwerking op de financiële markt te bevorderen.

De leden van de PvdA-fractie vragen naar de mogelijkheden voor consumenten om over te stappen naar een andere bank. Momenteel kennen we de overstapservice. De overstapservice blijft in Nederland ook in de toekomst behouden, al zal de technische uitwerking mogelijk iets wijzigen. Op Europees niveau zijn de banken in overleg om te komen tot een Europese uitwerking van de Overstapservice.

Toegankelijkheid en bereikbaarheid

In de beschrijving van de situatie rond het bereikbaarheidsknelpunt Jirnsum/Poppenwier is aangegeven dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid van de oplossing van het knelpunt ligt bij de lokale gemeenschap. Waarom is dat zo? Welke verantwoordelijkheid heeft de regering in het geval van het voorkomen van een dergelijke 'witte vlek'?

Zowel de leden van de PvdA-fractie als de leden van de SP-fractie en de leden van de VVD-fractie vragen naar de stand van zaken met betrekking tot het ontbreken van geldautomaten in Jirnsum en Poppenwier. De leden van de PvdA-fractie vragen welke verantwoordelijkheid de regering heeft in het geval van het voorkomen van een "witte vlek". De leden van de SP-fractie vragen wat er gebeurt als lokale partijen er samen niet uitkomen. De leden van de VVD-fractie vragen zich of de gevolgen van het faillissement van DSB-bank nog consequenties heeft voor de bereikbaarheid van betaaldiensten, in het bijzonder in noord Nederland.

In kleine kernen is de dienstverlening in het algemeen minder dan de grotere agglomeraties; niet alleen banken, maar ook andere bedrijven zullen er minder vertegenwoordigd zijn. In beginsel is dit inherent aan het wonen in een kleine kern.

In 2007 is mede naar aanleiding van het initiatiefwetsvoorstel van PvdA-Kamerlid Crone betreffende de toegankelijkheid en bereikbaarheid van basisbetaaldiensten, tussen de betrokken maatschappelijke partijen de zogeheten 'Werkafpraak' overeengekomen. Deze werkafpraak is een belangrijk vervolg uit het rapport 'Onderzoek knelpunten en oplossingen Toegankelijkheid en Bereikbaarheid Betaaldiensten' uitgevoerd en gepubliceerd door het MOB, VNG en LVKK. Uitgangspunt van deze werkafpraak is dat wanneer zich een knelpunt voordoet de lokale betrokkenen en lokale partijen zoveel mogelijk in gezamenlijkheid het knelpunt oplossen. Gezien het lokale karakter van de problematiek kunnen oplossingen namelijk het beste plaatselijk gerealiseerd worden. Hierbij kan de werkgroep Toegankelijkheid en Bereikbaarheid aanbevelingen en advies geven als de lokale partijen er zelf niet uitkomen. Deze aanpak is naar tevredenheid gevolgd bij het oplossen van het knelpunt Irnsum en Poppingawier. Ik heb begrepen dat er in Jirnsum twee winkels aanwezig zijn waar extra contant geld opgenomen kan worden.

In andere situaties is er sprake van banken die alternatieve mogelijkheden aanbieden voor het verkrijgen van contant geld. Voorbeelden hiervan zijn contant geld op bestelling laten bezorgen of het gebruik maken van de service van een bioservicebus.

Uiteraard bieden dergelijke alternatieven een minder hoog niveau van dienstverlening dan geldautomaten, omdat de dienst niet vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week bereikbaar is, hetgeen bij geldautomaten in het algemeen wel het geval is. Toch ben ik van mening dat hiermee wel sprake is van een acceptabel evenwicht tussen het bereikbaar maken van betalingsverkeer voor iedereen en de kosten die hieraan verbonden zijn. Temeer als daarbij in aanmerking wordt genomen dat het gebruik van contant geld verder afneemt door onder meer de opkomst van internetbankieren en door campagnes als "Klein bedrag? PINnen mag!", waarbij klanten gestimuleerd worden om zoveel mogelijk elektronisch te betalen.

Met betrekking tot het faillissement van DSB-bank merk ik in dit verband nog op, dat dit nauwelijks gevolgen heeft voor de bereikbaarheid van betaaldiensten in noord Nederland. DSB had er een klein aantal vestigingen. Er resteren nog voldoende mogelijkheden voor de bewoners van noord Nederland om gebruik te maken betaaldiensten die door andere bedrijven worden aangeboden.

Detailhandel Nederland, MKB-Nederland, Currence en de NVB hebben toegezegd de brochure 'pinnen voor iedereen' onder de aandacht te brengen van hun achterban. Hoe wordt deze brochure ontvangen? Is er geëvalueerd of consumenten baat hebben bij een dergelijke brochure? Wordt het aantal knelpunten rond het pinnen door deze brochure terug gebracht?

In 2007 is de "Guideline for user-friendly payment terminals" door het MOB gepubliceerd. Viziris heeft met steun van SBEB in 2008 een onderzoek gedaan naar het gebruiksgemak van pinnen voor ouderen en mensen met een handicap, de eindresultaten hiervan zijn verwerkt in een rapport en flyer 'pinnen voor iedereen!' De leveranciers van betaalsystemen, vertegenwoordigers van ondernemers in de detailhandel en Currence hebben tijdens de persconferentie van 21 november 2008 verklaard dat zij zich zullen inzetten om pinnen voor iedereen zo gemakkelijk mogelijk te maken. Naar aanleiding van de brochure heeft Currence een verwijzing naar de richtlijnen opgenomen in haar eisen aan de makers van betaalautomaten. Daarnaast wijst zij nieuw tot de Nederlandse markt toetredende betaalautomaatleveranciers op het bestaan en het belang van de richtlijnen. De Gezamenlijke Toonbankinstellingen hebben nog een aparte informatiebijeenkomst gehouden op 6 maart 2009 voor hun leden, en de informatie verspreid aan media en vakbladen.

Veiligheid

Met betrekking tot skimming, valse eurobiljetten en cybercrime: Hoe werken de verschillende ministeries, het OM en politie samen om criminaliteit en fraude te bestrijden? Wat vindt de regering van het idee om bezit van skimapparatuur strafbaar te stellen? Deelt de regering de vrees van de leden van PvdA-fractie dat de EMV pas binnenkort ook gekraakt zal worden, net zoals de OV Chippas al snel gekraakt kon worden? Welke stappen onderneemt de regering om identiteitsfraude te voorkomen, aan te pakken en straffen? Wanneer kan de regering een overzicht geven van de resultaten van de aanpak van skimming en cybercrime?

De leden van de PvdA-fractie vragen naar de aanpak van cybercrime en de samenwerking die daarbij plaatsvindt tussen diverse onderdelen van de overheid. Tevens vragen deze leden een reactie op het idee om het bezit van skimapparatuur strafbaar te stellen. Verder vrezen deze leden dat de EMV-chip binnenkort gekraakt zal worden. De leden van de PvdA-fractie vragen zich voorts af of een volledige openheid over skimming, identiteitsfraude en cybercrime niet ook een middel zou kunnen zijn om burgers te waarschuwen. Ook wordt gevraagd naar het effect van campagnes als "drie keer kloppen" en "word geen money mule".

Het Ministerie van Justitie heeft periodiek overleg met de Nederlandse Vereniging van Banken, Currence, Equens en politie om kennis en ervaring uit te wisselen met het oog op het voorkomen en bestrijden van skimmen. In het kader van het intensiveringsprogramma cybercrime wordt een proeftuin skimming ingericht om onder andere meer zicht te krijgen op criminele samenwerkingsverbanden.

Met betrekking tot de EMV-chip merk ik op, dat deze chip in elk geval veiliger is dan de magneetstrip die momenteel in gebruik is. Uiteraard zou ook de EMV-chip op termijn doelwit kunnen zijn van criminele aanvallen. Elk systeem, dus ook de EMV-chip, is met de inzet van voldoende kennis en middelen in meer of mindere mate kraakbaar. Ook voor de EMV chip is 2,5 jaar geleden al eens door de universiteit van Cambridge aangetoond dat onder zeer specifieke situaties misbruik van met de EMV-chip gedane transacties zou kunnen worden gemaakt. Gegevens daarover zijn ook al jaren publiekelijk beschikbaar via o.a. Youtube. Daarbij is overigens de EMV-chip zelf niet "gekraakt". De situatie waaronder deze aanval mogelijk is echter dermate specifiek dat het risico van misbruik in de praktijk geen reële dreiging lijkt te vormen. Het is daarom belangrijk om enerzijds cybercrime te bestrijden en anderzijds te blijven werken aan een verbetering van de veiligheid van betaalinstrumenten.

De door de PvdA aangehaalde campagnes hebben tot doel het bewustzijn bij de consument te vergroten door via diverse media aandacht te vragen voor punten waar de consument kan bijdragen aan een vergroting van de veiligheid van het betalingsverkeer.

Periodiek onderzoek naar de veiligheidspereceptie van consumenten wijst op een lichte stijging in het veiligheidsbewustzijn. Het aantal consumenten dat zich houdt aan de adviezen met betrekking tot veilig pinnen, alsmede de mate waarin deze adviezen door betalers worden opgevolgd, vertoont een stijgende lijn.

Deelt de regering de mening van de leden van de fractie van de PvdA dat volledige openheid van banken over skimming, identiteitsfraude en cybercrime een middel is om burgers te waarschuwen? Hebben de verschillende campagnes, zoals 'drie keer kloppen' en 'word geen money mule' een meetbaar effect? Wordt er onderzoek gedaan naar het bewustzijn van de consument van de risico's van het betalingsverkeer?

Zie mijn voorgaande antwoorden op vragen van de CDA-fractie.

Overig

Is de regering bekend met de zorg van Detailhandel Nederland dat Mastercard een monopoliepositie op de Nederlandse betaalmarkt lijkt te krijgen? Waarom kunnen verschillende merken, bijvoorbeeld Mastercard en V-Pay, of een eventueel derde merk niet op betaalkaarten worden gezet? Deelt de regering de vrees van de leden van de PvdA-fractie dat een monopolist op de betaalmarkt zo mogelijk nog meer dan een duopolie negatieve consequenties kan hebben voor de concurrentie en daarmee prijsstelling? Bent u bekend met het feit dat in het Verenigd Koninkrijk Visa eenzijdig de tarieven heeft verhoogd?

Ja, daar ben ik bekend mee. Er zijn echter verschillende ontwikkelingen in Europa ten aanzien van debetkaartmerken. Momenteel zijn er drie Europese initiatieven die met name nauw worden gevolgd door de ECB. Het betreft de initiatieven Monnet (initiatief van Franse en Duitse banken), Payfair (een privaat initiatief) en EAPS (European Alliance of Payment Schemes,

waarbij bestaande nationale merken worden gekoppeld).

De NMa zal de komende jaren specifiek de prijzen in het betalingsverkeer monitoren met het oog op de overgang naar SEPA. Hierin worden ook de tarieven van debetkaartbetalingen meegenomen. De NMa geeft aan ook na 5 jaar tariefsniveaus te blijven monitoren. Bij eventueel misbruik van economische machtsposities door debitcardschemes (als Maestro en V-pay) zullen mededingingsautoriteiten (nationaal dan wel Europees) ingrijpen.

Op 27 mei jongstleden is de Nadere Overeenkomst 2009 bij het Convenant Betalingsverkeer 2005 getekend door de banken en de gezamenlijke toonbankinstellingen. De toonbankinstellingen krijgen via dit akkoord de garantie dat voor een periode van vijf jaar (vanaf 1 januari 2009) de transactietarieven voor PIN en nieuwe debetkaartproducten (in de praktijk Maestro en V-Pay) niet hoger zullen zijn dan de tarieven die individuele toonbankinstellingen nu voor transacties met PIN in rekening krijgen gebracht door individuele banken. Bovendien worden de huidige kernfunctionaliteiten gegarandeerd. Deze afspraak zorgt voor de komende jaren in ieder geval voor efficiëntiebehoud. Banken en toonbankinstellingen gaan uiterlijk 1 september 2013 weer met elkaar om tafel om de resultaten van de huidige afspraken te evalueren. Op basis van deze evaluatie zijn partijen gehouden overleg te voeren over en nieuwe afspraken te maken voor de toekomst. Dit alles om de veiligheid, efficiency en het kostenniveau van het (toonbank)betalingsverkeer in Nederland in stand te houden of verder te verbeteren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

Algemeen

De leden van de SP-fractie hebben het rapport met interesse gelezen. Naar aanleiding daarvan hebben zij nog enkele vragen

SEPA

De leden van de SP-fractie vragen zich af of er al met Nederlandse passen in Nederland betalingen worden verricht via Maestro of V-Pay. Zo ja, om welk percentage van het totaal aantal PIN-betalingen gaat het dan?

Ja, dit komt voor, maar gaat om een klein percentage. Dit zijn nog geen reguliere pintransacties.

Nederlandse banken gaan in Europa gangbare merken op de pas zetten en winkeliers stimuleren om deze gangbare merken te accepteren. Hoort PIN daar volgens de minister bij? Zo nee, betekent dit dan niet dat er door banken effectief een ontmoedigingsbeleid t.o.v. PIN wordt gevoerd?

De banken die als licentiehouders van PIN bankpassen in omloop brengen, hebben in meerderheid aan Currence (als eigenaar van PIN) aangegeven het merk niet te gaan gebruiken in combinatie met de EMV-technologie. Dat betekent dat in 2012, als alle betaalautomaten en bankpassen geschikt zijn voor EMV, PIN niet meer gebruikt zal worden. Currence heeft dan ook aangekondigd dat PIN in 2012 niet meer zal bestaan. Om de continuïteit van het toonbankbetalingsverkeer te garanderen, zullen banken actief beleid voeren om zeker te stellen dat acceptanten voordat PIN verdwenen is, beschikken over de mogelijkheid om transacties te accepteren van de betaalmerken die de banken op de EMV-chip uitgeven.

Verder concluderen de leden van de SP-fractie dat de overstapservice in ieder geval op nationaal niveau behouden blijft onder SEPA. Klopt deze interpretatie?

Ja.

Toegankelijkheid en bereikbaarheid

Om bereikbaarheidsknelpunten op te lossen is de Werkafspraken Bereikbaarheid gemaakt. In 2008 is er een melding gedaan vanwege onvoldoende beschikbaarheid van betaaldiensten in het Friese Irnsum. Volgens het rapport loopt dit allemaal netjes via de procedure, maar in mei 2009 was men er nog steeds niet uit. Het is inmiddels najaar 2009, zijn er vorderingen? Vindt de minister dat dit proces traag is? Wat gebeurt er als partijen er samen uiteindelijk niet uitkomen?

Zie mijn voorgaande antwoorden op vragen van de PvdA-fractie.

Er is brochuremateriaal beschikbaar gesteld om gebruiksvriendelijke pinautomaten te

stimuleren. Wat zijn de ervaringen? Worden deze automaten al meer in gebruik genomen dan het jaar daarvoor? Worden hierover gegevens bijgehouden?

Zie mijn voorgaande antwoorden op vragen van de PvdA-fractie.

Efficiency

De leden van de SP-fractie vragen zich af wat het zogenaamde slim pinpakket precies is? Waarin verschilt dit van gangbare pakketten?

Dit is een totaalpakket voor ondernemers die willen beginnen met pinnen in hun zaak of willen overstappen van analoog naar breedband. Leveranciers, telecomproviders en installateurs werken samen om een totaalpakket te bieden aan ondernemer. In 2007 zijn marktpartijen door SBEB opgeroepen om een 'slim pinpakket' samen te stellen. In 2008 kregen alle pakketten die zijn goedgekeurd een subsidie van SBEB van EUR 100 netto.

Het verschil met gangbare pakketten is dat de ondernemer alles in een keer geregeld heeft. De ondernemer heeft meteen een terminal en een telecomverbinding en maar met één leverancier te maken. Verder hoeft de ondernemer niet bang te zijn dat hij binnen de levensduur van een terminal ineens kosten heeft voor bijvoorbeeld het aanpassen van zijn terminal aan nieuwe veiligheidseisen. Ten slotte is het verschil dat de pakketten pingebruik aanmoedigen: hoe meer je laat pinnen, hoe goedkoper de pintransacties per stuk worden.

Veiligheid

Er zijn in 2008 meer valse bankbiljetten geregistreerd en onderschept dan in 2007. Houdt dit in dat er in totaal ook meer valse bankbiljetten in omloop zijn, of alleen dat er meer onderschept zijn? In het eerste geval: kan de minister de stijging van valse bankbiljetten verklaren?

Het aantal valse eurobiljetten neemt toe, maar blijft in relatie tot het aantal echte biljetten in omloop nog steeds laag. Vergeleken met de ruim 2 miljard biljetten die het Nederlandse bankwezen jaarlijks op echtheid controleert, is de kans op een vals eurobiljet klein; in 2008 is er geconstateerd dat er 25 valse biljetten zijn op de miljoen gecontroleerde biljetten. De kwaliteit van de vervalsingen verschilt. Maar alle valse biljetten, zij het soms met enige aandacht, zijn met het blote oog en door te voelen als vals te herkennen. Daar komt bij dat in Nederland het meest voorkomende valse eurobiljet de EUR 50-biljet is. De EUR 50-biljetten die de burger in zijn portemonnee heeft, zijn vaak direct afkomstig uit een geldautomaat. Deze biljetten zijn door DNB of de banken vooraf gecontroleerd op echtheid. De burger die dit biljet via een opname uit een geldautomaat ontvangt, heeft geen last van deze namaakbiljetten. Voor zover bekend worden de valse bankbiljetten vooral in het buitenland geproduceerd. Zo zijn er ondermeer in Italië en Colombia de afgelopen jaren illegale drukkerijen opgerold. De indruk is dat een verschuiving heeft plaatsgevonden van een of meer criminele distributienetwerken van deze valse eurobiljetten naar Nederland. Dit is mogelijk een verklaring voor de toename van de valse bankbiljetten in Nederland. DNB heeft bij de Nederlandse opsporingsautoriteiten aandacht gevraagd voor deze ontwikkeling.

DNB heeft hierover met verscheidene partijen contact gehad volgens het rapport. Heeft de minister in de bestrijding van valse bankbiljetten ook een rol?

Een directe rol voor de bestrijding van valse biljetten is weggelegd voor DNB, de politie en het OM. Het vervaardigen en in omloop brengen van valse biljetten is strafbaar. Om valse eurobiljetten te kunnen herkennen wordt het publiek geïnformeerd over de vraag "hoe herken je een echt bankbiljet". Daarnaast heeft DNB het afgelopen jaar een training opgestart voor retailers om hen te trainen een echt bankbiljet te herkennen. Verder is er op dit punt ook een goede samenwerking tussen de KLPD en DNB.

Wat betreft cybercrime willen de leden van de SP-fractie wijzen op twee recente artikelen (tweakers en webwereld). In Oost-Europa zijn er pinautomaten met malware aangetroffen die pasgegeven en pincode automatisch kopiëren. Is zulke malware ook op Nederlandse pinautomaten aangetroffen? Zo ja, wat bedroeg dan de schade? Neemt de minister of andere marktpartijen maatregelen tegen dit soort praktijken? Zo ja, kan de minister dan concreet aangeven wat er tegen deze concrete fraudevorm wordt ondernomen?

In de Verenigde Staten hebben blijkbaar directe hackaanvallen op switches in het netwerk tussen betaalterminal en bank plaatsgevonden. Zo kunnen pingegevens direct uit het netwerk getrokken worden. Hebben dit soort praktijken ook in Nederland plaatsgevonden? Zo ja, wat was de schade? Neemt de minister of andere marktpartijen maatregelen tegen dit soort praktijken? Zo ja, kan de minister dan concreet aangeven wat er tegen deze concrete

fraudevorm wordt ondernomen?

Nee, er zijn geen gegevens bekend over 'malware' (kwaadaardige software) in pinautomaten of hackaanvallen op switches in het netwerk. Het MOB heeft in 2008 een overzicht opgesteld van alle maatregelen die verschillende partijen zoals banken, Currence, Equens en de winkeliers genomen hebben om de schade en de risico's van fraude te reduceren en de detectie in risicovolle transactiestromen te verbeteren. De belangrijkste maatregel op termijn om skimming van magneetstrippen tegen te gaan is de invoering van de EMV-chip en EMV-geschikte betaalamtoren. Banken en toonbankinstellingen hebben bij de Nadere Overeenkomst in mei dit jaar afgesproken dat de migratie naar EMV in Nederland versneld zal plaatsvinden en in 2011 zal zijn voltooid.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de Rapportage van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer over 2008. Daarbij hebben deze leden de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie vinden een onverminderde bereikbaarheid van betaaldiensten – in het bijzonder in het landelijk gebied – van groot belang. In dit licht vragen deze leden zich af op welke wijze de aanbevelingen van de Werkgroep Toegankelijkheid en Bereikbaarheid hebben geleid tot een daadwerkelijk oplossing voor het bereikbaarheidsknelpunt in Irnsum? Bovendien willen deze leden weten wat de verwachte gevolgen van het faillissement van de DSB-bank is voor de bereikbaarheid van betaaldiensten, in het bijzonder in noord Nederland.

Zie mijn voorgaande antwoorden op vragen van de PvdA-fractie.

Dankzij de realisatie van SEPA kunnen rekeninghouders gebruik maken van een Europese overschrijving. Het aandeel van deze Europese overschrijving in het Nederlandse totaal bedroeg eind 2008 slechts 1%, terwijl dit voor het hele eurogebied gemiddeld 1,8% bedroeg. De leden van de VVD-fractie vragen zich af waarom de Nederlandse situatie zo sterk is achtergebleven bij het Europees gemiddelde? Worden de maatregelen die worden getroffen om de migratie naar de Europese overschrijving te stimuleren later ingezet dan in andere Eurolanden? Welke verschillen in de stimulering of uitvoering zijn tussen deze landen ten opzichte van Nederland waar te nemen die relevant zijn voor de mate van gebruik van de Europese overschrijving?

De migratie naar SEPA is vooral een marktgedreven proces, wel kunnen sommige onzekerheden met hulp van de overheidsinstanties worden weggenomen. De overheid vervult hier dan ook een voortrekkersrol door voorop te lopen bij de migratie van SEPA. Hiervoor is in juni 2008 het SEPA Platform voor de Publieke Sector opgericht. Luxemburg en Slovenië lopen voorop met de migratie van Europese afschrijvingen (SCT), dit zit inmiddels op respectievelijk 100% en 60%. Een groot deel van de lidstaten zit onder het gemiddelde.

De leden van de VVD-fractie vragen of er ook een overzicht kan worden gegeven van de tarieven voor pinbetalingen per bank en per merk, waarbij ook de gevolgen voor de tarieven van de overgang naar SEPA inzichtelijk worden gemaakt.

De NMa heeft in juli 2009 een nulmeting uitgevoerd om de kosten van de betaaldiensten in Nederland te kunnen monitoren met de komst van SEPA. Op deze manier kunnen de gevolgen van de overgang naar SEPA inzichtelijk worden gemaakt. Overigens zullen de tarieven de komende 4 jaar nog gelijk zijn zoals afgesproken tussen de banken en detailhandel in de Nadere Overeenkomst in mei 2009.

Om voor de Nederlandse incasso te voldoen aan de Europese regels moeten bestaande incassocontracten enigszins worden aangepast. De leden van de VVD-fractie willen weten op welke punten deze contracten moeten worden aangepast en op welke wijze de rekeninghouders worden geïnformeerd.

Zie mijn voorgaande antwoorden op vragen van de CDA-fractie.

In het rapport wordt melding gemaakt van vele meldingen die raakvlakken hebben aan bereikbaarheid en toegankelijkheid, maar slechts een daarvan binnen de Werkafpraak Bereikbaarheid is te duiden. De leden van de VVD-fractie vragen om bijvoorbeeld aan de hand van enkele voorbeelden inzichtelijk te maken waarop de overige meldingen betrekking hebben

gehad. Bovendien willen deze leden weten of de werkafpraak voldoende is afgestemd op deze meldingen.

De leden van de VVD-fractie vragen naar voorbeelden van meldingen. In de afgelopen periode is een aantal meldingen gedaan dat mogelijk binnen het bereik van de werkgroep ligt, maar waar men nog op lokaal niveau beziet in hoeverre het probleem is op te lossen. Het gaat onder meer over meldingen inzake het sluiten van bankfilialen cq het sluiten van geldautomaten binnen in een kantoor en het verminderen van dienstverlening aan de balie (deze zou in sommige gevallen uitsluitend nog het opnemen van grote bedragen behandelen).

Een aantal andere meldingen valt buiten de reikwijdte van de werkafpraak van het MOB. Het gaat dan bijvoorbeeld om klachten dat een doorlopend krediet moet worden afgelost op het moment van bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, een klacht dat onduidelijk is waar een gestolen pas moet worden gemeld of klachten over de voorwaarden van banken.

Voor een toelichting op de werkafpraak verwijs ik naar de hiervoor opgenomen beantwoording van een vraag van de leden van de PvdA-fractie.

Om skimming tegen te gaan wordt voorgesteld de EMV-chip en EMV-geschikte betaalautomaten versneld te introduceren. De leden van de VVD-fractie vragen zich af of deze migratie een effect heeft op de tarieven voor pinnen. Daarnaast blijkt dat de migratie van betaalpassen niet synchroon loopt met de migratie van pinautomaten. De invoering van de betaalpassen moet in 2010 zijn afgerond en die van de betaalautomaten in 2011. De leden van de VVD-fractie willen weten op welke wijze mogelijke betalingsproblemen bij betaalautomaten is ondervangen.

De EMV-migratie heeft geen effect op het pintarief. In de Nadere Overeenkomst in mei 2009 hebben de banken en de detailhandel afgesproken dat voor een periode van vijf jaar (ingande 1 januari 2009) de transactietarieven voor PIN en nieuwe debetkaartproducten (in praktijk Maestro en mogelijk V-Pay) niet hoger zullen zijn dan de tarieven die individuele toonbankinstellingen nu voor transacties met PIN in rekening krijgen gebracht door individuele banken. Het migratieplan van de EMV-chip is een zorgvuldig gecoördineerd proces met alle betrokkenen. Er zijn geen signalen bekend dat dit tot mogelijke problemen zal leiden. Onlangs is het startschot gegeven voor het nieuwe pinnen, zie ook www.hetnieuwewepinnen.nl.

Uit het rapport blijkt dat de papierratio van giraal betalen de afgelopen jaren alleen maar is gestegen, terwijl ook melding wordt gemaakt dat de populariteit van het gebruik van internet in het betalingsverkeer ook stijgende is. De leden van de VVD-fractie willen weten wat de onderliggende oorzaken zijn van deze schijnbare tegenstrijdige ontwikkelingen. Daarnaast willen deze leden weten of er mogelijkheden zijn om de efficiëntie van betalingen te verhogen. Bestaan er in het bijzonder mogelijkheden voor de 65% van de ontvangers van acceptgiro's die uiteindelijk betalen via internetbankieren in plaats van de papieren acceptgiro.

Uit het rapport blijkt dat de afgelopen jaren het percentage transacties dat elektronische giraal gedaan wordt hoger is geworden, terwijl het percentage van schriftelijke girale transacties steeds kleiner is geworden. Het gebruik van de acceptgiro is na een jarenlange daling gestabiliseerd. Dit geeft aan dat er een vaste kern gebruikers graag de acceptgiro wil blijven gebruiken. Het huidige acceptgiroformulier zal dan ook worden aangepast – en daarmee SEPA-compliant gemaakt - zodat deze ook gebruikt kan worden voor het doen van acceptgiro betalingen ten laste en ten gunste van IBAN-rekeningen. De introductie van deze aangepaste acceptgiro is slechts mogelijk na aanpassingen bij acceptgiroverspreiders, drukkerijen, servicebureaus, documentverwerkers en banken. Deze aanpassingen moeten worden getest en op elkaar worden afgestemd. Dit vergt nog een aanzienlijke doorlooptijd alvorens de marktintroductie van het nieuwe acceptgiroformulier kan plaatsvinden. Naar verwachting zullen er voor 2012 nog geen 'SEPA-compliant' acceptgirobetalingen worden verricht.

Hiernaast hebben het bedrijfsleven en de banken in Nederland de zogenaamde 'Digitale Nota' ontwikkeld. Met deze standaard kunnen aangesloten bedrijven hun facturen elektronisch versturen en aanbieden via de internetbankieromgeving van hun particuliere klanten.